

COVID-19 SALGINI ve DÜNYA MADENCİLİĞİ

Dünya Sağlık Örgütü COVID-19 koronavirüs salgını pandemi salgını ilan etti. Bu yazıyı kaleme aldığım 27.03.2020 tarihinde teyit edilmiş 554.000 vaka ile nerede ise tüm dünyaya yayılmış bir salgın söz konusu. Bu durum tüm ekonomik unsurları ve sanayi alanlarını doğrudan etkiliyor ve giderek küresel bir durgunluğa doğru yol alıyor. Böylesine bir durumda, birçok madencilik şirketi COVID-19 salgınlarından etkilenmiş ve küresel kısıtlamalar, bazı madencilik projelerinin yavaşlatılması ve hatta kapatılması gibi önlemleri almış görünüyor.

2020 yıl başında, küresel ekonominin en büyük 20 madencilik şirketi ile yapılan bir araştırmada madenciliğin geleceğine dair olumlu sinyaller mevcuttu. Uzmanlara göre yıl içinde yaklaşık %11'lik bir sermaye artışı öngörülüyordu. Dünyanın önde gelen 20 madencilik şirketi 2019 yılında sermaye harcamalarını %12 büyüyerek 49,1 milyar ABD dolarına ulaşmıştı. Bu rakam 2018'deki kadar önemli olmasa da (+%20), 2016 ve 2017 yıllarından daha iyi ve bir toparlanma çizgisini ifade ediyordu.

Dünyanın önde gelen madencilik şirketlerinden Rio Tinto için, 2019'dan 2020'ye kadar 500 milyon dolarlık bir sermaye artırımını oluşturmuştu. Yine madencilik devlerinden Vale şirketi de 2020'den 2021 yılına kadar 5 milyar dolarlık bir yatırım planlandığı ve 2019 yılında 4 milyar doların biraz üzerinde bir harcama ile yaşanan son kazalardan sonra atık barajlarının kullanımını azaltmak için önemli yatırım yapılmıştı. Bu yıl, diğer önemli küresel madencilik kuruluşlarından Anglo American, BHP ve Glencore ile birlikte, ilk beş tarafından 30 milyar ABD dolarının üzerinde sermaye harcaması bekleniyordu. Dünyadaki tüm madenci şirketler, virüsün faaliyetlerini etkilememesi için her türlü önlemi alırken salgının giderek yayılması bu yıl madencilik sektöründeki sermaye yatırımlarını oldukça etkileyeceği düşünülmektedir.

PANDEMİ, ÜLKELER VE MADENCİLİK

Başkan Donald Trump ve Reuters tarafından 19 Mart 2020 tarihinde Kongre liderlerine gönderilen bir mektuba göre, ABD kömür endüstrisini oluşturan madencilik firmalarına koronavirüs salgınından kaynaklanan ekonomik sıkıntıların aşılması için kapsamlı bir mali paket açıkladı. Bu paket salgından etkilenen kömür endüstrisini ayakta tutmak ve minimum zararla bu süreci atlama için bir dizi önlem ve destekleri içermekteydi. Yayınlanan mektupta Ulusal Madencilik Derneği, Trump, Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi ve Senato Çoğunluk Lideri Mitch McConnell'den "kömür şirketlerinin faaliyetlerini sürdürmek için ihtiyaç duydukları nakit akışına erişmesini" istedi.

Salgın, Kanada'da da madencilik faaliyetlerini etkiledi. Başbakan François Legault'un ticari faaliyetleri kısıtladığı duyurusundan sonra Quebec'teki madenlerin birçoğu durum değerlendirmesi yaptı. Bu açıklamadan sonra (09.03.2020) büyük madencilik şirketleri birbiri ardına operasyonlarının azalacağını doğruladılar. Rouyn-Noranda'daki madenin geçen Cuma (13.03.2020) günü durma noktasına geldikten sonra, hafta başı Éléonore madeni de faaliyetlerini askıya alan ilk büyük maden oldu. Bu gelişmelerden bir hafta sonra benzer bir duyuruyu facebook sayfasından Kanada Malartik maden işletmesi de yaptı. Eldorado Gold, Agnico Eagle, Iamgold, Hecla Quebec ve Kanada Malartik maden işletmeleri ortak bir duyuru ile faaliyetlerine 13 Nisan 2020 tarihine kadar ara verdiklerini duyurdular.

Çin dışındaki virüs salgınından en çok etkilenen İtalya'da, şu anda yürürlükte olan ulusal olağanüstü halin Alta Zinc'in İtalya'da bulunan ve amiral gemisi olarak nitelendirdikleri

projelerini askıya almalarına neden oldu. İtalya'daki mevcut gidişin 16 Nisan'a kadar devam etmesi planlanıyor, ancak İtalyan yetkililer kilitlemenin gerekirse genişletilebileceğini kabul ediyor. Bir diğer Avrupa ülkesi olan Portekiz'de de Lundin Mining şirketi tarafından yürütülen Çinko Genişleme projesinin geçici bir süre ertelendiği ve virüs salgınının sona ermesinin ardından ele alınacağı bildirildi.

Benzer bir durum Güney Afrika'da da yaşanmakta. Ülkenin ve Dünyanın en büyük platin grubu Sibanye-Stillwater, manganez, krom ve büyük altın üreticisi şirket katkısı, COVID-19'un yayılmasını yavaşlatmak için üç haftalık bir "kilitlenme"ye gittiğini duyurdu. Şirket uzun zamandır, Londra Metal Borsası (LME) aracılığı ile dünyadaki altın, platin ve paladyum fiyatlarını kontrol ederken, virüsün etkisi ile artık kendi madenlerinin sabit maliyetlerini ve kar marjlarını kontrol etmek durumu ile karşı karşıya. Cumhurbaşkanı Cyril Ramaphosa 23 Mart tarihinde yaptığı açıklamada; yaşanan bu durumun 16 Nisan'a kadar süreceğini ve bu durumda Güney Afrika'da birçok işletme gibi ülkenin en önemli sektörlerinden madencilik firmalarının da etkileneceğini belirtti. 2019 rakamlarına göre Güney Afrika'da madencilik sektörü 450.000 kişiyi istihdam etmekte ve yine Güney Afrika madencilik sanayine bağlı çalışan çok sayıda tedarik ve hizmet işini de desteklemektedir.

COVID-19 salgınından Afrika'daki madencilik faaliyetleri de nasibini alıyor. Endeavor Mining, bu hafta, şirketin Burkina Faso'daki Houndé madenindeki bir işçisinin COVID-19 testinin pozitif çıktığını bildirdi. Şirket, bazı işçilerin, bu çalışanla etkileşime girdikten sonra önlem olarak ilgili işletmesini karantinaya alındığını söyledi. Şirketten yapılan açıklamada salgının dünyaya yayılmasının ardından belirli zamanlarda çalışanlarına test uygulandığı ancak, bu çalışanın daha önce enfekte olduğunun tespit edilmediği belirtildi. Bu gelişmelerin ardından Endeavor Mining şirketi Burkina Faso ve Fildişi Sahili'ndeki tesislerine gelen tüm çalışanlar veya yükleniciler için 14 günlük zorunlu bir karantina dönemi uyguladı. Gana'daki AngloGold Ashanti şirketi de Obuasi altın madenindeki bir işçinin testinin pozitif çıktığını ifade etti. Bu gelişmenin ardından Gana'daki birçok madencilik firması güvenlik önlemlerini artırdı ve tüm gerekli olmayan personelin evden çalışması konusunda uygulamalar başlattı.

Lundin Mining'in Şili'deki Candelaria madenindeki bir çalışanında testin pozitif çıkması üzerine Şişide ve diğer birçok ülkedeki madencilik faaliyetlerinde önemli tedbirler alınacağı açıklandı. Peru Ulusal Madencilik, Petrol ve Enerji Derneği (SNMPE), üye şirketlerinin çoğunun COVID-19'un yayılmasını sınırlamak için personelinin %75'ini madencilik alanlarından tahliye ettiğini açıkladı.

Virüs salgını nedeni ile Dünyada yaşanan madencilik faaliyetlerinin kısıtlanmasının dışında, madencilikle ilgili birçok etkinlik de bu durumdan nasibini aldı. Bu etkinliklerin başında madencilik fuarları ve bilimsel kongrelerde yer alıyor. Örneğin ilk olarak yapılması planlanan ve Moğolistan'ın en büyük uluslararası madencilik ve petrol fuarı olan Moğolistan Madencilik-2020, ilk olarak 8-10 Nisan 2020 tarihlerine daha sonra da belirsiz bir tarihe ertelendi. Benzer bir şekilde Nunavut Madencilik Sempozyumu Derneği, COVID-19'un yayılmasıyla ilgili endişeler nedeniyle 30 Mart-2 Nisan tarihleri arasında gerçekleştirmeyi planladıkları Bilimsel Madencilik Sempozyumunu iptal etmeye kararı verdi.

MADENCİLİK ŞİRKETLERİ ve VİRÜS SALGINI

Dünyada yaşanan bu süreçte küresel madencilik devleri Rio Tinto, BHP ve Anglo American, koronavirüs ile ilgili kısıtlamalar nedeniyle üretimde yavaşlamalar olduğunu bildirdi. Bu şirketler geleceğe ilişkin yatırımlarını ve "zorunlu olmayan yatırımlarını" askıya aldıklarını

bildirdi. 2020 Mart ayının ikinci yarısından başlayarak Rio Tinto'nun Moğolistan'daki Oyu Olgoi projesi, Moğolistan hükümetinin ülkenin geçen hafta ilan edilen COVID-19 teşhisini takiben kısıtlamaları sıkılaştırması sonrasında askıya alındı. Bu arada Anglo American, Peru Hükümeti'nin COVID-19'un yayılmasını engellemek için 15 günlük bir karantina açıklamasını takiben, Peru'daki Qullaveco bakır projesini belirsiz süreliğine durdurduğunu açıkladı.

İlk olarak madencilik şirketi Rio Tinto, corona virüs nedeniyle bazı operasyonlarını yavaşlattığını açıkladı. Şirketin açıklamasına göre Güney Afrika'da Richards Bay Minerals, hükümetin direktiflerine uyum çerçevesinde üretimini durdurdu. Açıklamaya göre Richards Bay Minerals'ın tüm madencilik operasyonları 26 Mart'tan itibaren 21 gün duracak. Şirket operasyonların ne zaman tekrar başlayacağı veya 2020 hedefi ile ilgili şimdiden bir şey söylemenin erken olduğunu bildirdi. Güney Afrika'daki Zulti South projesinin inşaatının yeniden başlaması da ertelendi. BHP, COVID-19 kriziyle yerel toplulukları ve ortaklıklarını desteklemek için fon yarattı. Çocuklu madencilik devi BHP, koronavirüs pandemisinin yol açtığı bu topluluklara yönelik önemli zorluklara yanıt olarak, üretim alanlarında bölgesel Avustralya topluluklarını desteklemek için 50 milyon AUD (28,7 milyon \$) Hayati Kaynaklar Fonu açıkladı.

Anglo Amerikan genel müdürü Mark Cutifani, tüm dünyadaki şirketlerine ve ortaklıklarına gönderdiği mesajda; "İşyerlerinde ve çevremizdeki işimizle etkileşime giren herkesin güvenliğini, sağlığını ve refahını korumak için şirketin doğasına ve konumuna göre uyarlanmış tüm uygun önlemleri alıyoruz" açıklamasında bulundu. Uzaktan çalışmanın mümkün olmadığı ofisler için Anglo American, katı sağlık kurallarının uygulandığı, madencilik operasyonlarında, ekip toplantıları, konaklama ve sosyal alanlar için sosyal uzaklaştırma önlemleri uygulanmaktadır. Madencilik faaliyetleri ile ilgili uluslararası seyahatlerin yanı sıra işletme alanlarına zorunlu olmayan ziyaretler de kısıtlanmıştır. Kısıtlamalar, şirketin ve çalışanlarının virüs salgınlarından korunmasını ve madencilik üretimindeki aksaklıkları en aza indirmeyi amaçlandığı belirtilmiştir. Anglo American, tüm madenlerinin şu anda faaliyete geçtiğini ve koronavirüs salgınının üretim üzerinde önemli bir etkisi olmadığını doğruladı.

Benzer bir şekilde, Copper Mountain başkanı ve CEO'su Gil Clausen, "Şu anda korona virüs etkisinin sonucu olarak faaliyet gösterdiğimiz düşük ve uçucu bakır fiyat ortamı göz önüne alındığında nakit akışımızı korumaya ve maliyetleri en aza indirmeye kararlıyız. Doğrudan Flotasyon Reaktörlerinin kurulumu da dahil olmak üzere anahtar projelerle devam ederken, borç marjını da içeren tüm yükümlülüklerimizi rahatça karşılayabilmemiz için nakit marjını korumak ve büyötmek için maden planımızı revize ettik." ifadeleri ile şirket yaklaşımını aktarmıştır.

Küresel madencilik şirketlerinden Glencore da geçen hafta Londra'daki ofisini bir çalışanın virüs için pozitif test ettikten sonra kapattı. Maden sahalarının dışında, birçok şirket koronavirüs endişeleri nedeniyle ofislerini kapattı. Madenciler Kinross ve Iamgold, her iki şirketin COVID-19 için bazı çalışanlarının testi pozitif olduktan sonra ofislerini kapattı. Dünyanın en büyük demir cevheri üreticisi Vale, virüsün ülkesi Brezilya'ya yayılmasını azaltmak için Çin'den COVID-19 için 5 milyon hızlı test kiti satın aldı.

Dünyadaki birçok madencilik şirketi, hükümet kısıtlamalarına uygun olarak veya madencilik sahalarında onaylanmış COVID-19 tanılarını takiben operasyonların tamamen yavaşlatmış veya kapatmış durumda. Birçok şirkette bu durumu fırsat bilerek yeni arayışlar içinde. COVID-19 salgını ile birlikte küresel madencilik şirketleri madencilik teknolojileri ve otomasyon faaliyetlerini devreye soktuğu görülüyor. Şirketler bu konularda devreye almaya çalıştıkları

bazı uygulamaları devreye soktular ve robotik üretim tarzlarını çalıştırmaya başladılar. Kendi kendine giden çekici kamyonları ve uzaktan operasyon merkezleri de dahil olmak üzere otomatik üretim çözümlerinin alımı yavaş ama istikrarlı olarak devreye alındı. Otomasyona ilk adımlardan biri, 2008’de küresel madencilik devi Rio Tinto’nun Geleceğin Madeni girişimi ile gelmişti. Batı Avustralya’nın Perth kentindeki bir uzaktan operasyon merkezinden işçiler, bölgedeki tüm madenlerde üretim faaliyetlerinde robotik unsurları kullanmaya başladılar.

MADENLERİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

COVID-19’un yaygın küresel yayılımı, imalat sanayi ve bu sanayiye besleyen birçok sektörü olumsuz etkiledi. Dünyadaki en büyük hammadde tüketicisi olan Çin’in bu salgın nedeniyle dış dünyaya kapılarını kapatması başta madencilik olmak üzere tüm sektörleri oldukça etkiledi. Bu süreçte birçok madencilik ürünü dışsatımın nerede ise durma noktasına geldiği bu dönemde stoklara çalışmaya ya da üretimlerini kısma/durdurma noktasına geldi. COVID-19 salgını nedeni ile endüstriyel metalde gösterge kabul edilen bakır fiyatları dört yılın en düşük düzeye inerek, yılbaşından bu yana %22 düştü. Alüminyum %14, çinko %20 ve kalay %22 fiyatları yıl başından bu yana ciddi bir düşüş kaydetti.

Dünyada yaşanan corona virüsü sürecinden en büyük zararı petrol üreticileri gördü. Brent petrolde son yirmibeş yıl içinde varili 1998 yılında 9,55 dolar ile tarihin en düşük seviye, 2008 yılında ise 147,5 dolar ile tarihin en yüksek seviye test etmişti. COVID-19’dan sonra Brent petrol fiyatları son 13 ayın en düşük seviyesini görerek varili 25,74 dolardan (26.03.2020) işlem gördü.

COVID-19 salgını nedeniyle küresel petrol talebi, seyahat yasakları ve kısıtlamaları ile oldukça düştü. Bu duruma ek olarak ABD destekli Suudi petrolünün fiyatını ani bir şekilde düşürmesi ve Rusya ile aralarında bir petrol fiyat savaşına neden oldu. Salgın sürecinde, hükümetlerin petrol rezervleri, üretici ülkelerin politikaları ve stok miktarları, petrol şirketlerinin yatırım politikaları da olumsuz etkilenerek petrol fiyatlarındaki düşüşte rol oynadı. Talep yönündeki azalış, birçok ülkede üretim kısıtlamasından kaynaklı gelişmeler, endüstride kullanım, ulaştırma sektörünün gereksinimleri, küresel iklim değişiklikleri ve enerji kullanım talebindeki azalış da petrol fiyatlarının düşündeki en önemli etkenler.

Petrol ve küresel borsalardaki düşüşün ardından COVID-19 salgınında altın en güvenli liman olarak görüldü. Geçen yıl eylül ve kasım ayları arasında, altının ons fiyatı başına 2.200 dolar civarında seyretti, Kasım ayında 2.150 dolar/oz altına düştü ve bu işaretin Ocak ayına kadar geriledi. Buna ek olarak, ABD Başkanı Donald Trump ile Çin Devlet Başkanı Xi Jinping arasında kısmi bir ticaret anlaşması yapıldıktan sonra, diğer metaller ve pazarlara yönelik görünüm arttı. Ancak, Ocak ayında COVID-19’un neden olduğu belirsizlik yeniden gündeme geldi ve 2.150 \$/oz’dan 2.560 \$/oz’a (23.03.2020) yükselmesine neden oldu. Genellikle altına paralel bir seyir izleyen gümüşte de benzer bir tablo bulunmaktadır. Altın kadar önemli bir çıkış yapmasa da gümüşün fiyatı Aralık ayında 24 \$/oz’dan 2020 Mart ayı başında 28.60 \$/oz’a kadar yükseldi. Mart ayının son günlerinde ise (20.03.2020) 25.36 \$/oz seviyesinden işlem görmekte.

COVID-19 salgını ile birlikte altın ve gümüşte yaşanan bu kısmi artışlar başta metaller olmak üzere diğer madenlerde tersine bir fiyat yapılanmasına neden oldu. Bu salgının yaşanması ile birlikte Çin’deki üretim tesislerinde uzun süreli kapanmalara ve talebin durgunlaşmasına neden oldu. Sonuç olarak, Londra Metal Borsası bakır envanteri Ocak ayı ortasındaki 125.000 tondan az bir artışla yaklaşık 190.000 tona ulaştı. Bu süreçteki COVID-19 ile devam eden belirsizlik, bakırın fiyatını hafta başında (23.03.2020) ton başına 5.482 ABD dolarına kadar gerilettilti. Bu

rakam neredeyse üç yılın en düşük noktası. 26.03.2020 tarihinde de bakırın fiyatı hala düşük bir seviyede 5.551 \$/ton seviyesinde işlem gördü. Son birkaç yıldır ABD ve Çin arasında devam eden ticaret anlaşmazlığı bakırın fiyatını, nikel dahil diğer ana metallerle birlikte yapay olarak kısıtladı. ABD’li yatırım bankası Goldman Sachs, bakır arzının bu yıl talebi 260 bin ton aşacağını öngörüyor. Bankanın bir önceki tahmini ise talebin arzı 140 bin ton geçeceğiydi. Bununla birlikte LME onaylı bakır depolarındaki stoklar da yaklaşık yüzde 30 yükseldi. Büyük bir kısmı Güney Kore ve Tayvan’da olmak üzere stoklarda bekleyen bakırın geçen hafta itibarıyla 230.000 tona yükseldiği belirtiliyor.

Nikel, daha önce arzın oluşması ve talebin artması nedeniyle 2020 yılına olumlu bir giriş yapmıştı. Tüm bu olumlu havaya rağmen corona virüsünün yarattığı ortam tüketimin azalmasına ve üretimin nerede ise durma noktasına getirdi. Bu durum ise LME’deki nikel envanterlerinin Ocak başında 156.378 tondan 235.368 tona tırmanmasına neden oldu. Bakıra benzer şekilde, nikel envanteri büyüdükçe, emtia fiyatı düştü ve Ocak ayı ortasındaki 14.285 ABD dolarından 28 Şubat’ta 12.155 ABD dolarına kadar düştü.

Çinko talebinin COVID-19 salgınının etkisinden etkilenmesi diğer madenlere oranla biraz daha uzun zaman aldı. LME çinko envanteri 2 Ocak’ta 51.125 tondan Şubat başında 49.625 tona düştü. Bununla birlikte, Şubat ilerledikçe stok seviyelerinde önemli bir sıçrama meydana geldi ve seviyeler ay sonuna kadar 75.275 tona ulaştı ve Mart başında 75.225 tona geriledi. Diğer ana metallerle benzer bir yapıda çinko fiyatları 22 Ocak’ta 2.466 ABD doları/ton’dan 16.03.2020 tarihinde 1.925 ABD doları/ton’a düşmesine neden oldu. 24.03.2020 tarihinde çinko fiyatları 1,999 ABD doları/ton’a yükselmesiyle birlikte küçük bir sıçrama gerçekleşti. Ancak, 26.03.2020 tarihinde 1.978 \$/ton seviyesinde işlem gördü.

Önemli metallerden kurşun ise, LME envanterinde Ocak ayı başında 66.100 tondan düzenli olarak yükselerek Şubat ayını 68.100 tonla kapatmış ve 11 Mart’ta 70.300 tona ulaştı. Durgun bir seyirle 2020’ye başlayan kurşun fiyatları önce 16 Ocak’ta 2.026 \$/ton’a ulaşmış ve Şubat ayı ortalarında ise 1.809.5 \$/tona kadar düşmüştür. Bu tarihten sonra oldukça değişken bir seyir izleyen kurşun fiyatları Mart ayının ortalarında 1.212,50 \$/ton’a kadar inmiştir. Benzer bir yapı izleyen kobaltta da LME’nde işlemler oldukça değişken bir rotada seyretmiştir. Koronavirüs rüzgarlarına rağmen, kobalt LME envanteri 2 Ocak günü 668 tondan bir hafta içinde 645 tona gerilemiş ve bu durum da talebin bir miktar devam ettiğini göstermiştir. Ocak ayında 32.000 ABD dolar/ton ile başlamış ve Şubat ayının başlarında düşüşe geçmeden 34.250 ABD dolar/ton seviyesini görmüştür. Bununla birlikte, metalin fiyatı da çok fazla değişmemiş, virüsün yayılmasından iki ay sonra dalgalı bir şekilde 26.03.2020 tarihinde 31.000 \$/ton’a gerilemiştir.

Grafit ve lityum dahil olmak üzere diğer akü metalleri, üreticiler ve tüketiciler arasındaki ikili anlaşmalar ile fiyatları belirlenen madenlerdir. LME şu anda Fastmarkets’in lityum kimyasalları için fiyatlarını referans olarak kullanmaktadır. Ancak Şubat ayından bu yana lityum karbonat haftalık fiyatında şu anda 8.750 ABD dolar/ton oldu ve çok da değişmedi. Aynı şekilde, lityum hidroksit için Fastmarkets referans fiyatı da aynı dönemde değişmezken, kimyasal madde 10.250 ABD dolar/ton’u geçmedi.

Metal fiyatları, tüm dünyada talebi aniden yavaşlatan salgın ve piyasalarda yaşanan nakit sıkıntısı nedeniyle, serbest düşüşünü sürdürüyor. Çin’de başlayan salgın, en büyük metal tüketicisinin her türlü emtiaya olan ihtiyacını azaltarak, fiyatları aşağı çekmeye devam ediyor. Sosyal mesafe uygulamaları nedeniyle talep tarafında yaşanan ani şok, güvenli liman olan

altında bile izlenen düşüşlerin yanında, diğer endüstriyel metallerde de belirginleşiyor. Salgın metal borsalarına da bulaştı Küresel resesyon beklentileri ve mevcut dolar likiditesinde yaşanan sıkıntının metal borsalarına da sirayet ettiği görülüyor.

SONUÇ YERİNE

Tüm dünyada COVID-19 virüsüne bağlı olarak yaşanan pandemi salgını başta önemli sanayi dalları olmak üzere her türlü sanayiye ve madencilik sektörünü etkilemektedir. Yaşanan bu durumla ilgili olarak birçok ülke ve şirket önlem paketleri ve teşvikler açıklamakta, salgın sonuçlanana kadar minimum ekonomik zararla bu durumu atlamanın yollarını aramaktadır. Son yıllarda dünyadaki en önemli emtia tedarikçisi Çin'de yaşanan ekonomik durgunluk, üretim ve satış noktasında diğer ülkeleri de etkilemiştir. Yaşanan pandemi planlandığı gibi gitse bile 2020 yılında beklenenin çok altında madencilik yatırımı yapılacağı ve sektörde ciddi bir durgunluk yaşanacağı ifade ediliyor.

Açıklanan dev paketlerle diğer tüm varlıklar gibi kısa süreli yükselişler yaşasa da neredeyse tüm inşaat projeleri ve beyaz eşya üretiminde kullanılan metaller küresel krizden bu yana en kötü haftalarından birini yaşadı. ABD’de 2 trilyon dolarlık paketin Senato’dan geçmesi sonrası bakırın tonu 4.814 dolara kadar yükselse de uzmanlara göre bu yükseliş geçici. Uzmanlar yaptıkları açıklamalarda; madencilik ürünlerinde yaşanan arzın giderek derinleşeceğini ancak bundan daha önemlisi madencilik sektörüne ihtiyaç duyan diğer sanayi alanlarında yaşanan krizin talepte de önemli düşüslere neden olacağını belirtiyorlar. Mart 2020 tarihinde bazı madencilik ürünlerinde yaşanan bazı iniş-çıkışların madencilik borsalarında yaşanan ve kâr amaçlı al-sat işlemlerinden kaynaklandığını ve asıl fotoğrafın şirketlerin elindeki stokların tükeneceği Nisan-Mayıs ayında daha net görüleceğini ifade ediyorlar.

Çoğu şirket, belki de şaşkırtıcı olmayan bir şekilde, gelecek yılki görünümüleri hakkında çekingen davranıyorlar. İçinde bulunduğumuz aylarda madencilik için 2019 yılı rakamları ve 2020 için görünümünün, korona virüsün gerçek etkileri netleşene kadar tahmin olarak açıklanacağını ifade ediyorlar. Tüm bu açıklamalar Şubat ayın içinde gerçekleşmişti. Mart ayının son günlerini yaşadığımız bu anlarda virüsün giderek yayılma eğilimi göstermesi ve geleceğin henüz belirsiz olması şirketlerin yatırım ve hedeflerini giderek daha belirsiz hale getiriyor.

Tüm bu gelişmelere rağmen durum karamsar da değil. Virüsün ilk görüldüğü yer olan Çin’de her gün yeni vaka sayısının düşük kalmasıyla birlikte, ülkenin imalat ve inşaat sektörleri kademeli olarak hayata geri döndü. Şubat ayında yapılan bir ankette, ankete katılan orta ve büyük ölçekli madencilik işletmelerin %90,8’i Mart ayı sonuna kadar işlerine geri döneceklerini, orta ve büyük ölçekli üreticilerin %94,7’ü ise Nisan başında bu durumun ortadan kalkacağı dair tahminde bulundu. Birçok şirket pandeminin ortadan kalkmasının ardından bir süre için tam kapasitede çalışmayacak olsa da bu durumun en azından ülke çapında maden talebini canlandırmaya ve hızla yükselen stokları azaltmaya yardımcı olacağını düşünüyor.

Uzun yıllar boyunca insanlığın karşılaşmadığı bu sorundan bir an önce kurtulabilmek dileğiyle.

Nadir AVŞAROĞLU
Maden Mühendisi
27 Mart 2020